

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: L. Klauž
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 18. maja 1939

Leto V — Številka 29

OSNOVNA NAPAKA

Zdi se, da je največji greh nad samim seboj pri politično mladih narodih ta, da kulturnih tokov in političnih oblik velikih starejših narodov ne jemljejo kot predmet kritičnega spoznavanja, temveč kot vzorec, za katere je vredno mobilizirati svoja čustva in darovati dejavnost svojega življenja.

Zadnjič smo omenili nevarno — za nekatere žal celo že usodno — navduševanje za idole francoskega liberalizma, ki pozablja, da si je Francija sicer lahko privoščila stoletni odpočitek v udobni liberalno-individualistični razvezanosti — potem, ko je monarhija skozi dolgih tisoč let sestavljala in betonirala in tako neporušno zgradila enotnost francoskega ozemlja in naroda — da pa bi ji to lahko življenje postalo skoraj usodno, ako ne bi imela še dovolj budnih sil, ki so jo vzdramile tik pred nesrečo.

In tako moremo danes ugotoviti naslednje tragi-komično nasprotje: dočim se vzdramljena Francija z neverjetnimi naporji v naglici otresa svojih novodobnih zablod in se pod geslom, »navadimo se zopet živeti nevarno življenje«, povrača nazaj k solidnim temeljem svoje veličastne narodne tradicije — pa nekateri zaostali občudovalci tega, celo v domačem francoskem življenju že znatno premagane razvezane liberalizma, ki se skriva pod lepim imenom »demokracije« — izven Francije še danes stavljajo vse upe svoje osebne blaženosti in narodne sreče na kocko »idej francoske revolucije«: videti prvo, neobhodno in najbolj neposredno nalogo Jugoslavije v teh odločilnih urah evropskega življenja v ustoličenju neke abstraktne »demokracije« — kot to ugotavlja resolucija znanih levičarskih študentov belgrajske univerze — se nam zdi, da je izraz strašnega nepoznavanja časa, položaja, mednarodnih razmer, najbolj pa lastnega naroda, njegove politične zgodovine in njegovih sodobnih državnih potreb. Danes, ko je celo Francija za devet mesecev zaprla vrata svojega parlamenta in izročila vse vaje v roke enega človeka, naj Jugoslavija reši čast liberalne »demokracije«, nad pripravnostjo katere so obupali njeni sami francoski duhovni očetje! Toda, pojdite, saj sami ne verjamete v resničnost teh svojih fraz. Ne, tudi »belgrajski dijaški omladini« in njenim pokojnim satelitom v Ljubljani ne gre za »demokracijo«, temveč za nekaj drugega...

Pa še en nauk iz Francije. V teku zadnjih štirinajst dni je Francija praznovala dve značilni obletnici: 150-letnico francoske revolucije in 510 letnico Ivane Orleanske. Škoda, da »beograjska dijaška omladina« ne vzdržuje boljših stikov s svojimi tovariši, ki študirajo v Parizu, da bi ji malo opisali potek teh

dveh proslav. Res škoda. Lahko bi namreč zvedela, kako sramežljivo skrito in s težkim srcem je oficijelna Francija proslavljala 150 letnico revolucije za zidovi Versaillesa — brez ljudstva, in kako mogočne so bile proslave francoske narodne junakinje in svetnice: V Parizu n. pr. se je po dovršeni vojaški paradi mimo njenega spomenika od jutraj do tja pozno v popoldan valil sprevod ljudstva tako, da je bil proti večeru ves trg prekrit z venci iz belih rož ter s šopki šmarnic, ki jih je vsak udeleženec sprevoda položil pred spomenik tega mladega dekleta — simbola francoske narodne mladosti, zdravja in moči.

Radi bi povedali, da bi nas vsi razumeli. Vsak narod ima svojo naravo, svojo preteklost in svojo usodo, kakor jo ima vsak poedini človek. In kot je prvo življenjsko pravilo človeka, da mora najprej spoznavati samega sebe, svoje slabosti, svoje talente in svoje naloge, enako velja v življenju narodov. Opazujmo druge, študirajmo njihove stvaritve, toda živimo svoje življenje! Ali res še nismo spoznali, da niti francoska revolucija, niti sovjetski boljševizem, niti italijanski fašizem, niti nemški hitlerizem že po svoji naravi niso ideali, ki bi mogli kedaj postati osnova, ne vem kake »nove« evropske civilizacije. Ne. Zgodovina od svojega začetka do danes na skupno evropsko tablo ni mogla napisati drugega, kot eno samo veliko besedo: **krščanstvo**. Vse drugo v kulturni in politični zgodovini Evrope je ostalo relativno, t. j. omejeno na narode in skupine iz katerih je izšlo ter zaključeno v času. In vsi poizkusi umetnega, bodisi prihujenega ali pa brutalnega posplošenja ene ali druge teh relativnosti, so ostali prazni obrazci v zraku, brez korenin v življenju in so zapustili vedno le škodljive posledice...

Krščanski temelj evropskega življenjskega stila na eni strani in narodnostna razčlenitev na drugi strani sta dve tako elementarni resničnosti evropske bitnosti, da je kakršen koli poizkus nadomestitve prvega ali pa nasilnega brisanja enega izmed členov v vrsti evropskih narodov — brez vsega v najprej obsojen na absolutni neuspeh.

Vidite, taka je naša vera, močna, zelo močna, ker sledi iz priprostege dejstva: ne poskušaj spreminjati v relativno ono, kar je po svoji naravi sami splošno, in ne bodi tako kratkoviden, da bi se drznil posplošiti ono, kar je podvrženo zakonu relativnosti.

Slovenci smo, kot večina Jugoslovanov, kristjani skupno z ostalo Evropo. Vse drugo pa nastaja v naših srcih in se razvija na naših

Uleh v skladu z našim podedovanjem in po vsaki novi generaciji obogatim, življenjskim načinom.

Zato je jasna smer, ki kaže naprej: iz krščanskih osnov, zvesti naši narodni tradiciji, v šoli naše narodne zgodovine, gradimo našo usodo na naši volji, na naši moči, v skladu z našimi potrebami.

Praktično pomeni danes to za nas dvoje:

1. Kljub prvenstvu zunanje-politične pozornosti, ki jo narekujejo razmere, ne pozabimo, da naš notranji položaj ni zanemarjanja vreden.

2. Ko se pripravljamo, da preuredimo našo državno-politično zgradbo, glejmo, da ne bomo zopet zmrcvarili kakega kozmopolitskega bromca, ki bi se zrušil ob prvem prepihu.

Naša narodna obramba

Kadar koli se kako pereče vprašanje nenadno močno zaostri, se kar same od sebe pojavljajo zahteve po takojšnji odpomoči.

To je vedno zdrav pojav, ki dokazuje, da so pripadniki kakega občestva vendarle njegovi živi udje, čeprav tega v vsakdanjem življenju ni tako očitno videti, saj teže le preradi za lastno osebno koristjo, čeprav bi bila nasprotna koristi občestva.

Kljub temu pa so taki pojavi večinoma enodnevne. Ko se ljudje novim razmeram nekoliko privadijo, jim je lastni jaz zopet mnogo bližji kot skupnost, ki v njej žive. Razen tega nosijo navadno predlagane akcije v sebi znake duševnega stanja, ki so bile v njem spočete. Le prerade so samo prazen hrup in nepotrebno vznemirjanje ljudstva, če že ne celo draženje medveda, ki je zaenkrat še v brlogu.

Prav take razmere nam kažejo, da se prav v takih trenutkih velika večina takozvane inteligence poniža na stopnjo zgolj šolanih ljudi. Kaj vse ne vedo povedati, seveda iz »najbolj zanesljivega vira« — naslednji dan pa se razkrije in zopet potrdi stara ljudska modrost, da ima strah velike, zelo velike oči.

Tudi pri narodno obrambnem delu opazamo podobno nejasnost. Ker pa more imeti naše delo uspeh le, če ga bo vodilo jasno spoznanje in določna usmerjenost, zato ne zanemarjajmo te prepotrebne jasnosti, ki šele upravičuje šolane ljudi, da se imenujejo inteligentje.

Več načinov narodno obrambnega dela

Namen narodno obrambnega dela je, da se vsi člani naroda jasno zavedo svoje narodnostne pripadnosti in da se narodno občestvo ohrani kot posebna individualnost na zemlji, ki jo je zasedlo. Zato je vsako delo, ki služi dosezanju tega namena, toliko bolj odlično narodno obrambno delo, kolikor bolj pomaga

Današnja številka vsebuje:

Komunizem na belgrajski univerzi

Ob obletnici dveh velikih socialnih okrožnic

Kongres Kristusa Kralja

Pojdimo na delo, uredimo, utrjimo in napravimo veliko svojo narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev — Jugoslavijo.

Vse drugo so prazni napori.

temu namenu brez ozira na to, ali nosiš pri tem znak narodno obrambnega društva ali ne. Saj nam življenje izpričuje žalostno dejstvo, da so nekaterim znaki narodnih organizacij celo dobrodošli, da lahko za njimi skrivajo svoje protinarodno delovanje.

Prvenstveno narodno obrambno delo

Najboljše zagotovilo, da se bo narod ohranil, je prav gotovo v tem, da izpolnjuje namen in poslanstvo, ki ga ima v družbi narodov. Razen posebnega zgodovinskega poslanstva, ki ga ima po načelih božje previdnosti vsak narod, je namen vsakega naroda, da kar najbolj razvije bogastvo svojega narodnega življenja, predvsem srčne kulture in pa izobrazbe. Ta pa ne sme biti omejena na izbran majhen krog, ampak mora zajeti v prečiščenih dognanjih vsakega člana naroda.

Tega namena pa narod nikdar ne bo dosegel, če ne bo vsak posameznik zavedno vestno izpolnjeval naloge, ki jo ima v narodnem občestvu.

Prvo in najvažnejše narodno obrambno delo, v kolikor govorimo zgolj o narodnih činiteljih, je, da oče in mati zavestno skrbno vzgajata svoje otroke, da delavec zaradi narodne skupnosti vestno opravlja svoje delo, da kmet dobro obdeluje svojo zemljo, da je uradništvu uradovanje služba narodu in da mu ni sredstvo, ki bi si z njim pridobilo izjemen in prevladujoč položaj v državi itd. Prvenstveno narodno obrambno delo študirajoče mladine pa je, da se temeljito in zlasti brez nepotrebne podaljševanja študijske dobe pripravi za svoj poklic. Zato je prazno varanje samega sebe in drugih, če se hoče postaviti na čelo narodno obrambnega dela akademikov nekdo, ki spremlja v študiju že četrto generacijo, sam pa se še do kandidata ni preril. Samo zbiranje semestrov še ni na-

rodno obrambno delo! Ko bodo taki ljudje storili svojo prvenstveno dolžnost, bomo lahko z njimi nadalje govorili o narodno obrambnem delu. Dvoživk narod ne potrebuje! Vsi tisti pa, ki take za svoje vodje priznavajo, dokazujejo le to, da se še niso potrudili spoznati bistvo narodno obrambnega dela.

Se druge vrste narodno obrambnega dela

Narod potrebuje za svoj obstoj vse polno pogojev: gospodarskih, zdravstvenih, нравnih itd. Zato je vsako delo v tej smeri odlično narodno obrambno delo.

Narodno obrambno delo v ožjem smislu

Dejansko pa razumemo pod narodno obrambnim delom razne akcije, ki neposredno dvigajo narodno zavest ali podpirajo narodni življenjski v narodnostno ogroženih krajih.

Priznati moramo, da na tem polju res nismo spolnili vse svoje dolžnosti. Kljub temu pa ni povsem upravičena trditev, ki se mnogokrat čuje in ji celo sami večkrat verjamejo, da za narodno obrambo sploh ničesar nismo naredili. Prav bo pač, da tega, kar smo opravljali, ne opustimo in da posvetimo še več svoje delavnosti tudi narodno obrambnemu delu v ožjem pomenu besede.

Kdo naj narodno obrambno dela?

Nikakor ne moremo biti zadovoljni, da bi bilo narodno obrambno delo breme ali privilegij posameznikov ali nekaterih društev. K temu delu je treba pritegniti zlasti one organizacije, ki združujejo v sebi najširše sloje. Določeni del društvenega dela mora biti zavestno namenjen gojitvi in utrjevanju narodne in državljanske zavesti, ponosa in zaupanja vase.

Neizprosen boj materializmu

Največji sovražnik vsakega naroda je materializem, saj zanika narodnost samo, ki je vendar nekaj duhovnega. Materializem pa je še zlasti sovražnik malih narodov, ker jim jemlje enakopravnost v družbi drugih narodov, ki so številnejši in močnejši.

Zato morejo opravljati pristaši materialističnega svetovnega nazora sicer posamezna dejanja, ki jih imenujemo narodna obramba, toda vse njihovo dejanje in neha-

Mladina Kristusu Kralju

(Govoril na srednješolski akademiji 14. maja Emilijan Cevc.)

V svetu je borba, borba starejša od krogoteka osončja, pradavna borba med dobrim in zlim.

V dobi brezboštva živimo, v dobi strasti in krvi in obupa in tisočerihih grozot zmateriliziranega sveta na eni strani, pa v dobi velike vere, volje in usmiljenja, upanja in Kristusovega zgleada na drugi strani.

Sodobna družba skuša v babilonskem naphu izriniti Boga s sveta. »Nočemo, da nam Kristus kraljuje!« — je geslo pretiranega laicizma.

»Ljudje in države, odtujene od Boga, razpaljene od ognja zavisti in notranje razrvanosti, hite v razpad in pogubo...« pravi Pij XI. v okrožnici »Quas primas«.

To je sad moderne dobe, nesreča človeštva, kuga naših dni.

In v vsej tej zmedii tavajo ljudje kakor po čudnem labirintu, z rokami izproženimi v mrak kot slepci in s široko odprtimi, preplamenimi očmi, ki iščejo rešilne svetilke v temi stoletja... In zgodi se, da zaslišijo od nekod glas: »Glejte, tukaj je, sem pojdite...!«, pa

nje je protinarodno, kolikor jim ne brani tega naše krščansko izročilo, ki se ga kljub vsem napadom na vero, Cerkev ali na klerikalce (kar je seveda le krinka za tiste neodločne, ki bi neposrednemu napadu na vero še ne sledili) le še ne morejo povsem otrestiti.

Stokanje prisklednikov

Ker je naš narod v veliki večini še dovolj zdrav, da raste iz sebe in ne išče opore v svojem razvoju pri komunistični ali svobodomiselnih internacionali ter zato odklanja vabe enih in drugih, zato čujemo tako mile in presunljive klice po strnitvi slovenskih vrst tako iz leve kakor iz desne. Toda vse to javkanje je nepotrebno. Slovenski narod je zbran, je strnjen. Na ljubo nekaj odcepkom pa vendar ne bo nihče zahteval, da se strnjene narodne vrste razbijajo, da bi se lahko zopet združevale. Ali ne bi bilo mnogo bolj umestno, če bi se ti, ki po strnitvi slovenskih vrst toliko vpijejo, kar narodni skupnosti pridružili? Te ga pa ne store, ker bi radi dosegli strnjevanje le tisti, ki jim je narod odrekel legitimacijo, da bi ga zastopali, pa bi se sedaj želeli postaviti ob stran kot enakovredni tistim, ki uživajo zaupanje naroda. Toda njihovo upanje je brez nade, da bi se spoznalo! Zalostno je le to, da se najdejo med Slovenci tudi taki ničvredneži, ki bi radi resnost razmer izrabili v svojo osebno ali klikarsko korist.

Delo ni igračkanje

Narodno obrambno delo, če naj bo delo, mora biti resno, premišljeno in dosledno tudi izvedeno. Zlasti pa nikdar ne sme biti igračkanje. Kaj šele igračkanje z ognjem. Otrokom je treba vzgajalnice vzeti, če se igrajo z njimi, ker lahko požgo lasten dom. Isto velja pri narodno obrambnem delu!

In še na eno ne pozabimo!

Narodi so bili predvideni v božji stvariteljski zamisli in Bog sam vodi in uravnava življenje narodov. Načelno pač to priznavamo, toda v vsakdanjem življenju se le preradi zanašamo samo na svojo moč, na svojo spretnost, pozablamo pa, da so narodi v odločilnih urah svoje zgodovine iskali in našli pomoči v iskreni in globoki molitvi k Bogu.

Zato slovenska mladina za svoj narod in svojo državo dela, doprinaša žrtve in moli, nikdar pa se ne igračka!

omahnejo v ono smer in si razbijajo glave ob stenah, kajti ni je rešitve, kjer ni luči.

V tej žalostni temi, v tem brezupju in suženjstvu, ko so objokane oči iskale rešitelja, so trepetajoče ustnice izgrgrale bridko prošnjo umirajočih: »Gospod, reši nas, poginjamo...!« Iz krvi in stisk vseh vrst, iz obupa in prekletstva, iz laži in prevar, se je vzpela molitev po rešitvi iz tlačne bolesti brezupja in lažnjive tolažbe apokaliptične smeri in njenih prerokov...

Iz tega hotenja, iz te silne prošnje in zagona po osvoboditvi iz suženjskih, človeka nevrednih spon materializma in laicizma, se je rodila nova, poduhovljena mladina. Čas in življenje sta jo izklesala do kristalnosti. Vera ji daje moč in vzore, vera jo vzgaja za branilce Kristusovega kraljestva...

Mi mladi, seme in bodočnost novega sveta, moramo biti nosilci luči in vere v najvišje in najsvetejše... Mi nočemo samo trenutnega navdušenja, ki se ohladi ob prvi nevihti, mi hočemo postaviti na oder življenja človeka, katoliškega, značajnega človeka, ki po svojih pravih, od Boga danih načelih tudi deluje in vztraja v njih.

Novo družbo hočemo graditi iz Boga in za Boga. Z molitvijo, življenjem in žrtvijo hočemo osvajati svet. Delovati hočemo za verski prerod, za versko življenje in združenje vseh narodov v eni misli in stremljenju po Kristusovem kraljestvu in življenju v njegovem mističnem telesu sv. Cerkvi.

»Bodite v srcu čisti in sveti!« nam je zaklical pokojni sv. oče. »Bodite kristjani, po duši in telesu katoličani. Pionirji Katoliške akcije, novega katoliškega življenja. Bodite apostoli dobrega zgleada, ljubezni, miru dela! Bodite ognjeni, velikodušni, vedno pripravljeni, disciplinirani, močni...!«

Zastavljamo prve korake v življenje. Nekateri so komaj prestopili prag srednje šole, drugi se bomo kmalu poslovili od nje... Pred nami je življenje, pred nami so vzori, upanja, zmaže... na nas leži odgovornost za bodoči svet. Oporniki bomo šibkim, tolažba žalostnim, potrjenje zvestim. Kakor vzvišeni čuvarji sv. Grala bomo, vedno pripravljeni, da pomagamo resnici, pravici in ljubezni. Letos, ko bomo praznovali veličasten triumf Vladarja nebes in zemlje, ko bomo pripognili kolena pred božjo močjo, je še naša posebna dolžnost, da se pridružimo božjim četam, ki

vstajajo po vsem svetu in oznanjajo, da je rešitev edinole v Bogu, v njegovem miru in ljubezni. Zmagoslavna svečanost božje moči bo tudi naš praznik, tudi naša srca se bodo pridružila v pesmi in molitvi tisočerm prošnjam in slavospevom vsega sveta. Dokazali bomo, da se upamo javno in v vsakem trenutku izpovedati vero v večne ideale, v Boga in po njegovih zapovedih tudi živeti.

Zato si bomo naredili orožje svetlobe... Z vero in ljubeznijo bomo prepojili svet, z ljubeznijo, močno in veliko, kakršna je bila ona, s katero se je sam božji Sin daroval za nas, da bo naš delež v kraljestvu ljubezni, resnice, miru in pravice.

Zato obljubljam pred Teboj, večni Bog, zvestobo Tebi in Tvoji Cerkvi. Naj vlada med nami Tvoje kraljestvo. Naj se ne zlomijo sedmeri pečati, ne razbijejo sedmeri kelih božje jeze nad nami in s trombami pogina nam prizanesi. Mi mladi, hočemo pomagati, da nad vsem zavlada Jagnjetov prestol in da bo zaklical glas od štirih strani.

»Vredno je Jagnje, ki je bilo umorjeno, prejeti oblast in bogastvo in modrost in moč in čast in slavo in hvalo...« (Jan. Dar. 8. 11.)

Nedeljske misli

NEDELJA V OSMINI VNEBOHODA

»Kadar pride Tolažnik, ki vam ga bom jaz poslal od Očeta, Duh resnice, ki izhaja od Očeta, bo on pričeval o meni. Pa tudi vi boste pričevali, ker ste od začetka pri meni.« (Jn 15, 26—27.)

Usoda Cerkve, skrivnostnega Kristusa na zemlji, se dá v marsičem posrečeno primerjati z življenjem Kristusovim. Kakor so se v Kristusovem življenju menjavali dnevi priznanja in slave (gora Tabor, pomnožitev kruha v puščavi, svetna nedelja in dr.) in dnevi ponižanja ter preganjanja do smrti na križu, tako doživlja tudi cerkev svoje vesele in slane čase (Konstantin Veliki, Justinijan, Karl Veliki, Inocent III. in pod.), pa tudi čase preganjanja in mučeništva.

Dolžnost Jezusovih učencev je pričati o Jezusu, to se pravi: oznanjati njegovo rojstvo, življenje, delovanje, trpljenje, odrešenje in častljivo vstajenje. To pričevanje je zgodovinsko, saj so prvi učenci in apostoli bili očividci in priče Jezusovega življenja. Po nihovih zapiskih ali evangelijih se to zgodovinsko pričevanje ohranja vse čase, da morejo pričati o Jezusu tudi nasledniki apostolov. Ob času, ko je cerkev slavna in ko jo vsi priznavajo, je pričevanje lahko in prijetno. Pridejo pa časi preganjanja, tedaj je pričevanje težko. Na vse to je Jezus tudi

sam mislil. Zato pravi, da bo v pomoč zgodovinskemu pričevanju poslal Duha Tolažnika, da bo tudi on pričeval o njem.

Že deset dni po vnebohodu je tudi res poslal Svetega Duha, ki je popolnoma preobrazil mlado cerkev. Po človeških pojmihi si je nemogoče misliti, da bi iz tistih skromnih začetkov v Palestini mogla zrasti mogočna katoliška cerkev, ki obsega ves svet. Pa zgodovinskemu pričevanju apostolov se je pridružila stanovska milost Svetega Duha ali božje pričevanje Duha Tolažnika in vse sile sveta proti cerkvi niso ničesar opravile. Zdaj gre to božje pričevanje že skozi tisočletja. Vse človeške tvorbe iz časov mlade cerkve, pa tudi mlajše, so že davno izginile. cerkev pa še vedno veselo gleda v bodočnost, ker je v varstvu Duha Tolažnika.

Bližu je binškočni praznik. Primerno je, če nekoliko preudarjamo to-le: Kako nezadostno bi bilo samo pričevanje apostolov in naslednikov o Jezusovem življenju. Kako bi na ta način mogla mala družba mlade cerkve, preganjana in brez zadostnih sredstev, postati današnja katoliška cerkev? Kako mogočno in veličastno je pričevanje Duha Tolažnika! Z njegovo pomočjo je tudi naše pričevanje nepremagljivo. Ali zdaj vidimo, kaj se pravi: »Ne bom vas zapustil sirot!«

Dve veliki socialni okrožnici

15. maj 1891, 15. maj 1931. Dva pomembna datuma, dva važna mejnika, rojstna dneva zgodovinskih okrožnic »Rerum novarum« (Leon XIII.) in »Quadragesimo anno« (Pij XI.).

Ti dve papeški poslanici obsegata ves osnovni socialni nauk katoliške Cerkve. Učita, kako se je treba izogibati dveh izmed štirih grehov, ki vpijejo k Bogu po maščevanju, in sicer »zatiranja siromakov« in »pritrgovanja plače delavcem«.

»Rerum novarum«, ki so jo nazvali »magna charta« krščanskega socialnega gibanja, je spomenik, da si Leon XIII. ni mogel lepšega postaviti.

Ta dokument ima svoj izvor v različnih pogledih katoličanov tiste dobe na socialno vprašanje. Na eni strani so bili tu konservativci, ki so imeli svoje oporišče na bogatih slojih, njim na čelu Freppel, Valleroux, Gibon, D'Hanssonville, Iannet, De Besse, Perin, Oncler, Rambaud; na drugi strani pa so

reformatorji branili delavce in zahtevali pravično razdelitev kapitala v prid delavcem; to strujo so vodili Liberatore, Steccanella, Mayer, Vermeersch, Langenieux, Manning, Toniolo, Medolago-Albani, Bottini, Ketteler, De Mun, Blanc, De Cabrières.

Med njimi so obstojale tri glavne sporne točke: O vlogi države: prvi so hoteli, naj se država ne vmešava v socialno vprašanje, razen, če je prekršena pravica; drugi so trdili, da je država nujno prisiljena urejati razmerje med kapitalom in delom in dajati socialno zakonodajo. O mezdii: prvi so trdili, da je pravična mezda, za katero sta se svobodno pogodila delodajalec in delavec; drugi pa so zahtevali, da to ne zadošča, in da mora mezda ustrezati življenjskim potrebam delavca. O združevanjih: prvi so hoteli mešane organizacije delavcev in podjetnikov; drugi so zagovarjali važnost in potrebo samo delavskih organizacij, ki bi bile nad delodajalci.

Leon XIII. je posegel v spor in je z okrožnico »Rerum novarum« dal prav reformatorjem, ublaživši nekatere njihove skrajne zahteve in je utrdil temeljne osnove, na katerih mora sloneti sodelovanje med kapitalom in delom. Okrožnica je bila sprejeta z vpijem in z odobravanjem. Aristokrati so obdžili papeža socializma; proletarci pa so se, razen socialistov, ohrabril in zahtevali nazaj svoje svete pravice. Listino so prečitali, jo komentirali in o njej razpravljali, se čudili in po prvih klicih so se zedinili, da ima papež prav.

»Magna charta« dela je postala osnova za urejevanje odnosov med kapitalom in delom po načelih ljubezni in pravičnosti.

Sv. Pavel je v pismu Efežanom že proglasil recipročni princip sodelovanja med gospodarji in služabniki temelječ na ljubezni in na pravičnosti: »Služabniki, bodite pokorni telesnim gospodarjem spoštljivo in skrbno, v preprostosti svojega srca, kakor Kristus: ne služite samo na videz, kakor bi hoteli ugajati ljudem, ampak kakor Kristusovi služabniki, ki vrše iz srca božjo voljo in služijo z ljubeznijo kot za Gospoda, ne kakor za ljudi: vedite, da bo vsak, sužnji ali svobodni, prejel od Gospoda toliko, kolikor je dobrega storil. In vi, gospodarji, pazite prav tako na nje, brez groženj: zavedajte se dobro, da je vaš in njihov Oče v nebesih (VI—5, 9).

Ta koristna načela so kmalu pozabili in posledica tega je bila, da so bogati sloji jeli postopati z delavstvom skoraj kot s sužnji, v nekih ozirih celo slabše. Delavstvo pa je ostalo brez vsake moči in obrambe pred pohlepom in zlorabljanjem in monopolom v industriji in trgovini, ki je bila v rokah nekaj brezsrčnežev. Socializem je prišel z načeli uničevanja privatne lastnine, hoteč ustvariti skupno imovino pod upravo države. Ta rešitev pa je nepravilna namenu dela, ki je v tem, da sme delavec svobodno razpolagati z mezdo. Čemu zanikati človeku naravno pravico do zasebne lastnine in ga suženjsko podvreči nekemu nadkapitalizmu in ga preoblikovati v stroj brez svobode in osebne iniciative, da si izboljša svoj življenjski položaj!

Leon XIII. kaže v okrožnici na Kristusove nauke in poziva vse, da znova spoznajo nezogibne socialne neenakosti; da je brezposelno treba prenašati napore in trpljenje kot posledico izvirnega greha; bogatim in ubogim kliče, naj se zavedajo medsebojnih dolžnosti o

zvestem, skrbnem delu in o primernem, zasluženem plačilu.

Gospodarje in bogataše poziva, naj ne smatrajo delavcev za sužnje, naj spoštujejo v njih človeško in krščansko dostojanstvo; naj jim omogočijo izvrševanje verskih dolžnosti; nadalje jih opominja na številne prestopke proti delavcu in njegovi družini ter končno opozarja, naj zlasti ne utrgujejo delavcem zaslužene mezde.

Nato Leon XIII. pridržuje Cerkev njeno neodvzeto pravico, vzgajati duše po evangelijskih naukih na osnovi govora na gori, ki ga je imel božji Učitelj. Državi priznava pravico nadzorstva nad delavskim vprašanjem, kajti človek ni samo iz telesa, ampak tudi iz duha. Zaključuje s pozivom na vse, da vrše svoje dolžnosti, zatrjujoč, da je pravi in radikalni lek edino v veri, v medsebojni ljubezni in v zavesti, da je človekov poslednji cilj Bog.

Ta velika okrožnica je skozi 40 let ravnala socialno katoliško gibanje v vseh krščanskih deželah in mnogi vladarji so se ozirali na njo pri ustanavljanju norm za urejevanje odnosov med kapitalom in delom.

Po končani svetovni vojni so se pojavili razni razvoji pri poedinah narodih, zmagovalcih in premagancih, ki so spremenili obliko vladavine in v zvezi s tem tudi socialni položaj.

Vsi katoličani so živo čutili potrebo nove »magna chartae« o delu, ki bi opredelila stališče Cerkev do novih socialnih preosnov, da bi mogli z gotovostjo sprejeti ali odkloniti nove zakonodajne socialne oblike, ki so jih ustvarili različni vladarji za urejevanje odnosov med kapitalom in delom.

Novo »magna charto« je izdelal ob štiri-desetletnici »Rerum novarum« veliki, nesmrtni papež Pij XI.

15. maja 1931 je zagledala luč socialna okrožnica: »Quadragesimo anno«.

»Quadragesimo anno« je prava socialno-ekonomska razprava in predstavlja osnove, na katerih bi morale temeljiti vse zakonodaje, ki urejajo odnose med kapitalom in delom, da se vrne človeštvu pomirjenje in mir s pravičnostjo.

Ti dve encikliki, katerih jubilej smo obhajali te dni, kažeta, kako je katoliška Cerkev prava mati, ki skrbi ne le za duhovne dobrine svojih sinov, ampak tudi za materialno blagostanje, da bi se na podlagi telesnega blagostanja mogel hitreje izpopolnjevati duh.

Komunizem na belgrajski univerzi

Do 1930. leta na belgrajski univerzi še ni bilo javnih političnih svetovno nazornih grup. V letih 1929—1932 se je porajal študentski pokret zedinjene akademske mladine proti takratni Zivkovičevi diktaturi. S šestojanuarsko ustavo so bile namreč na veliko škodo nacionalne misli prepovedane vse organizacije. Komunistična ideja se je pa prav v teh letih vtihotapila v akademske vrste, ker je naša v dobi diktature najugodnejša tla.

Ta nov marksistični pokret se je prenesel iz Studentskega doma Kralja Aleksandra I., kjer je bil njegov začetek in ognjišče od vsega početka, na univerzo in med narod. Kakor sem že omenil so bila tla in razmere nadvse pripravne zanj. Mladina, ki je prihajala na študij v Belgrad, je bila neizkušena, brez vsakega svetovnega nazora, versko nevzgojena, brez najosnovnejših pogojev za življenje v prestolnici. V teh letih še ni bilo akademskih menz, podpornih fondov in akademskih domov z izjemo novega »Studentskega doma«, ki pa je bil pristopen le premožnejšim. Komunisti so nastavljali mreže zlasti novincem, ki so prihajali iz siromašnih pasivnih krajev Črne gore, Hercegovine, Makedonije in Južne Srbije. Ti so bili kakor inklinirani za nov pokret. Prihod iz siromašne province v razkošni Belgrad je bil za nje usoden.

Ta pokret je bil podtalen, ves v duhu stare

komunistične taktike, ki je pa v tej dobi po nalogu iz Moskve menjala svoje revolucionarno stališče v pollegalno, a danes ga je postavila na popolnoma legalna tla, t. j., da s pomočjo obstoječih strokovnih, patriotskih in drugih združenj pride na površje in končno do svetovne revolucije.

V letih 1933. in 1934. zlasti pa po smrti blagopokojnega kralja so se duhovi dokončno ločili. Nov pokret, do sedaj meglen, je polagoma pokazal svoj pravi obraz. Nacionalisti, ki so uvideli, da se pota med njimi in marksisti diametralno ločijo, so zapustili obstoječa združenja. Komunisti so ustanovili 1934. »Akcioni odbor stručnih združenja«, ki je bil osrednji akademski odbor, ki je vzel v svoje okrilje že tega leta vsa strokovna združenja na univerzi razen dveh, in sicer Združenja akademikov gozdarjev in zgodovinarjev. Ti so se pred javnostjo legitimirali kot legalni predstavniki akademske mladine v Belgradu. Uvideli so, da so jim v svrhu uspešne propagande potrebne materialne pomoči. L. 1934. so z denarno pomočjo belgrajske javnosti osnovali prvo komunistično študentsko menzo, ki je bila leglo in steber vsega njihovega delovanja in poroštvo njihovega uspeha. Materialno pomoč jim je razen javnosti nudila univerza in komunistična centrala za Jugoslavijo na Dunaju.

V dobi vlade Bogoljuba Jevtiča pred peto-

majskimi volitvami je bila njihova parola: na teren, med narod! Na shodih Združene opozicije so se pojavili zastopniki združene akademske mladine in nastopali kot govorniki v duhu francoske »Ljudske fronte«. Znan vam je manifestacijski shod Združene opozicije iz l. 1935. v Jagodini pod imenom »Zbor narodnog fronta slobode«. Na tem zboru je govorila poleg Dragoljuba Jovanoviča tudi zastopnica akademskega pokreta. V to dobo spadajo tudi burni dogodki na univerzi in krvavi pretepi s policijo.

Fizikalna dvorana filozofske fakultete je bila od vsega početka pozorišče njihovih podvigov. Tu so prisegali Moskvi, tu so se vršile manifestacije Gorkemu, Barbisu in prirejale komemoracije šestim ob Ebru v Španiji in trem na univerzi »za slobodu, čovečanstvo i mir poginulim drugovima«. V tej dvorani so tudi pred kratkim priredili miting, »za odbrano zemlje«. Kako ne, saj sedaj za nje vendar ne velja več parola miru, ampak vojne.

1936. l. so imeli komunisti v rokah 32 združenj in od vsakega združenja sta bila imenovana dva delegata v »Akcioni odbor«, ki se je sestajal na tehniko in od tu diktiral rektorju. Ob vsaki zahtevi so mu pod pretnjo javnih demonstracij stavili ultimatum na določen čas. Rektor jim je pod pritiskom in zaradi svojega položaja popuščal. Glavna opora komunističnih agentov so bile žrtve svobodne ljubezni. Te t. zv. »veze drugarica« so jih držale na varnem.

Sremska Mitrovica

Kako se je godilo komunističnim obsojenecem v Sremski Mitrovici in kak uspeh je imela ta »poboljševalnica« je razvidno iz interpelacije senatorja Milana Popovića na pravosodnega ministra v senatu, kjer pravi med drugim, da kaznilniški zavodi niso zapori, temveč komunistična šola. Kaznilniške zavode v Sremski Mitrovici je v tem času nadziral človek, ki je sam imel sina v zaporu. Kaznjenici imajo odlično oskrbo, razen tega pa so jim prihajala živila še od zunaj, saj so njih tovariši na univerzi vršili cele nabiralne akcije za pomoč sestradanim in jetičnim žrtvam »terorja in fašizma«. Kaznjenici imajo v Sremski Mitrovici na razpolago telovadne prostore, tenis igrišča, prhe, cel konfort s krasno knjižnico, ki obsega ogromno marksistične literature. Starejši kaznjenici so za svoje novodošle tovariše osnovali v duhu komunizma tajne odseke, ki so jim bili na čelu pravniki in profesorji. Tu so prevajali tujo literaturo (poznani so zlasti neki Keršovan, več tujih jezikov, ki je dosti pripomogel, da smo dobili Marksov »Kapital« preveden na srbohrv. jezik) na naš jezik, vodili diskusije in se pripravljali na revolucijo.

Karakteristika belgrajskih komunistov na univerzi je prizadevanje, da obdrže neinformirano kakor jo sami nazivajo »rodoljubivu« javnost na svoji strani. V vsaki akciji, ob vsaki aretaciji in ob vsaki drugi priliki skušajo publiki sugerirati sočustvovanje in se prikazati kot mučenike idealizma, ideje miru in svobode. Za ustvarjanje javnega mnenja so svoj delokrog prenesli tudi na ulico. Poznane so demonstracije ob priliki prihoda ter manifestacije ob priliki prihoda dr. Beneša, Delbosa in dr. Mačka v Belgrad.

Kulturni odbor

Da bi delovali na čim širši osnovi so ustanovili »Kulturni odbor«, v katerega so pritegnili še odbore nestrokovnih društev kakor n. pr. odbor Akademskega pevskega društva »Obilic«, Jadranske straže in še nekaterih drugih.

Vse od početka pa do monakovskega sporazuma jim je veljala parola miru. Da bi jo na zunaj čim bolj manifestirali, so ustanovili »Mirovni odbor«, katerega predsednik je postal sin belgrajskega bogataša Ribarja. Ta

novoustanovljen odbor je poslal svojega delegata na mirovni kongres 1935. l. v Brusel in prav tako kasneje v Zenevo, kjer je pred zbranimi zastopniki tujih držav podal neverjetna poročila o stanju v Jugoslaviji, ki jo je naslikal kot deželo terorja in bajonetov, dasiravno je potoval na kongres v veliki meri na stroške države.

Prva skrb komunistom je sedaj bila ta, da materialno podprejo še vse omahljivce in na ta plodonosnejši način propagirajo svojo idejo. V ta namen so ustanovili »Ekonomsko — podporni odbor«, ki ima pod svojim nadzorstvom Studentski dom, Dom studentkinj ter vse študentske menze. Ta odbor ima nalogo, da prireja družabne večere, veselice in druge zabave, denar vseh teh prireditev pa gre deloma za podpore, deloma pa v propagando. »Ekonomsko-podporni odbor« ne sme zamenjati z odborom, ki upravlja s »Podpornim fondom«, ki pa je univerzitetna ustanova. Tudi tega vodijo komunisti. »Podporni fond« ima letno denarnega prometa nad četrt milijona dinarjev.

Udruženje studenata za borbu protiv tuberkuloze

1936. l. so ustanovili »Udruženje studenata za borbu protiv tuberkuloze«. Ta akcija je vzbudila v javnosti največje razumevanje, saj je samo »Jugoslovansko antituberkulozno društvo« darovalo temu združenju za prvo pomoč 20.000 din. Denar so komunisti porabili za letake, literaturo in svojo organizacijo. Za uspeh te akcije se je zahvaliti v veliki meri dnevnemu časopisju, predvsem »Politiki« in kasneje »Pravdi«, ki sta ne redko prinašali pretresljive slike iz življenja tuberkuloznih študentov iz kletnih stanovanj. Nihče pa ni vprašal ali ni morda tudi kak nekomunist tuberkulozen. Niti eden od poslednjih ni bil deležen pomoči, ki jo je javnost namenila vsem brez razlike. Nasprotno, ravno v tem času so komunisti pometali iz menz vse one nevtralne bolne tovariše, pod pretvezo, da so špioni, provokatorji in fašisti.

Širok delokrog za propagando so dobili z ustanovitvijo »Odbora studentskih sportskih organizacija«, ki je dobil pod svoje okrilje športnike, turiste, šahiste in druge še ne opredeljene. Tudi Skavte so vzeli pod svoje pokroviteljstvo. Ker jim ni uspelo, da bi osvojili Počitniško zvezo (FS), so ustanovili svoj »Letovalniški savez«, ki je bil letos od oblasti ukinjen. »Letovalniški savez« je organiziral počitniške kolonije in sicer 1937. l. v Delnicah, Makarski in Petrovcu, lani pa v Ulcinju, Petrovcu in Ohridu. V teh kolonijah so vzgajali novince v komunističnem duhu in prirejali v svrhu propagande za širšo javnost zabavne večere. V teh kolonijah je bila organizirana svobodna ljubezen. To je bila tudi največja vaba za novince.

Sv. Sava

Ob koncu l. 1937. so komunisti hoteli izvesti popolno politično preorientacijo naroda in ustanoviti »Narodni front slobode«. Polagoma je vsa oblast na univerzi dobil v roke t. zv. »štrajkaški odbor« 1. februarja so hoteli določiti za svoj praznik, za dan svojih proslav, zborovanj in komemoracij. Na svojih zborovanjih so zahtevali zvezo z Rusijo in se navduševali ob pismih svojih »drugova« iz rdeče Španije. Sklenili so, da tradicionalni praznik Sv. Save na univerzi ne bodo več praznovali, a so kasneje od te svoje zahteve odstopili, ker je bil ogrožen prestiž rektorja, ki se naj v interesu njih samih za vsako ceno obdrži na svojem položaju... Proslava naj se vrši, ker je treba publiki in oblasti zapreti oči in iz nje izvelci denar.

Na pravni fakulteti so osnovali »Debatni klub«, kjer se ex cathedra oznanja komunizem.

Da bi tudi podeželje proletarizirali in tudi ustvarili ugodna tla za revolucijo, so ustanovili »Društvo za ekonomsko ispitivanje sela«.

Z legalno masko so se pojavili v Jadranski straži, Aeroklubu, in kar je jako zanimivo v Sokolu. Na občnem zboru (skupščini) Sokola kraljevine Jugoslavije v Belgradu je bil prebran tudi pozdrav »demokratske, nacionalne« akademске mladine. Zadnji 1. dec. in prav tako tudi zadnji miting za »odbrano zemlje« je izvedla ta akademska mladina skupno z omenjenimi »nacionalnimi in viteškimi« orga-

nizacijami. Na tradicionalni Durdevdanski uranak na Avalo pa je poleg vseh imenovanih povabila še akademike iz Zagreba, Ljubljane in Sofije.

V pričlo takih »nacionalnih« podvigov te »rodoljubive« demokratske mladine ni čuda, da je javnost zaslepljena, nepoučena in naivno lahkoverna. Kam plovemo, bo pa pokazala bližnja bodočnost.

Kongres Kristusa Kralja

V Ljubljani od 25.—30. julija.

Šesti kongres Kristusa Kralja se bo vršil na slovenskih tleh, v naši Ljubljani.

Je letos primeren čas za tak kongres? Ves svet je v mrzlični napetosti; brodovja se zbirajo, diplomatske konference se vršijo, narodi se oborožujejo... pa prav zdaj je čas za to, da nastopa Kralj miru, Kristus, ki nosi naslov: Kralj kraljev in Gospod gospodov.

Prišli bodo možje iz raznih dežel in se bodo posvetovali, kako priboriti Kristusu Kralju duhovno vlado nad narodi. Vlada hočejo voditi brez Njega in proti Njemu, izrinjen je iz javnega življenja, družine, vzgoje, zakonodaje. Na kongresu hočemo povedati svetu, da ni nikjer drugod rešitve za narode iz gospodarskih in vojnih kriz kakor v tem, da se ponižni in vdani podredimo Kristusu, milemu vladarju.

Kongres naj spet javno pove svetu, da vežejo Jezusove resnice vse ljudi v vseh njihovih odnosih. Res da Kristus ni prišel na svet, da ureja gospodarske sisteme, ustanavlja univerze, države itd. Toda sv. Cerkev naj razglaša Njegove nauke, po katerih se lahko ljudje v katerem koli stanu izveličajo. Biti dober kristjan, dober oče, dobra mati, dober državljani, dober akademik, dober uradnik, dober državnik itd. to nas uči Kristus Kralj.

Človek je božji, ko se vzgaja v šoli, ko študira na univerzi, ko ustanovi družino, ko vrši svoj poklic kot uradnik, šolnik, državnik, politik, gospodarstvenik: povsod mu sledi božje oko in ga vežejo božje zapovedi. V tem smislu je Kristus Kralj nad vsemi in za vse. Nobena zemlja zakonodaja mu ne sme nasprotovati, nobena znanost ne sme njegove resnice tajiti, noben gospodarski sistem kršiti njegovih zapovedi.

Toda danes so pregnali Kristusa drugi sistemi iz človeške družbe in prevzeli Njegovo vlogo: imenujejo jih totalitarne sisteme. Človek naj služi povsem in v celoti ali rasi, ali narodu, ali državi, ali vsakokratnemu režimu, ali zgolj ekonomskim interesom, ali razredu, recimo proletarcem. Pri takem sistemu so v navadi besede: Brezpogojno, absolutno se pokoriti povelju vodstva. Osebnost, versko-moralni pomisleki, lastno mnenje, ljubezen in pravičnost morajo stopiti v ozadje.

Da rešimo dostojanstvo človeške osebnosti, krščansko tradicijo Evrope, da se odtegnemo barbarskemu nasilju močnejših, da ne bi odločevalo zgolj število tankov in zrakov, se moramo zateči pod zastavo Kristusa Kralja.

Kongres Kristusa Kralja ima nalogo, da se zastopniki raznih narodov med seboj posvetujejo, kako naj vsi pomagamo, da se svet obnovi v pravem krščanskem duhu s tem, da prizna Kristusu kraljevsko slavo in oblast in da sprejme Njegova načela. To je totalitarizem Kristusa Kralja, ki se izraža v besedi: vse obnoviti v Kristusa; mir bo zavladal le, če se širi duhovno kraljestvo Kristusovih načel.

Jasno pa je, da kraljestvo Kristusovo ne bo nastalo samo od sebe. Potrebno je naše sodelovanje. Če se mnogi popolnoma izčrpajo v strastni propagandi za človeški totalitarizem, za svetovno revolucijo, za evangelijske rase, za širjenje brezboštva, če države in narodi tvegajo vojno za osvajanje novih trgov, nafte, premoga in rud, posvetimo mi svoje

sile boljši, vzvišenejši nalogi: pridobimo svet ne zase, ampak za Kristusa Kralja.

Na kongresu se bodo možje iz raznih narodov posvetovali med seboj, kako obnoviti družino, delavstvo, inteligenco v Kristusovem duhu. Ogenj navdušenosti mora zagoreti v naših srcih, ko bomo iz vseh narodov združeni pod zastavo Kristusa Kralja. Pri tem kongresu naj sodeluje tudi akademska mladina. Naša akademska društva naj vabi pripravljani odbor k sodelovanju in naj jim poveri važne naloge. Akademiki pa naj z veseljem žrtvujejo nekaj časa za to pripravo, in sicer z delom, pa tudi z notranjo žrtvijo in z molitvijo, »da se vse družine narodov, ki so po grehu ranjene in razdvojene, podvržejo njegovemu sladkemu kraljevanju«.

Socialna obnova

Katoliška mladina na Škotskem si je postavila za cilj, da hoče izvesti socialno obnovo s pomočjo svete maše. Člani se obvežejo prisostvovati sveti maši ne le ob nedeljah, ampak po možnosti tudi ob delavnikih. Opozarjati hočejo na velik pomen in neizrekljivo vrednost nekrvave daritve ter črpati iz nje moč za zatiranje podtalnih sil v človeški družbi.

Bilo bi koristno in nujno potrebno, ko bi tudi mi katoliški akademiki — sinovi katoliškega naroda — ta vzgled sinov protestantskega naroda posnemali, če že nismo dali zanj mi pobude.

Književnost

Leposlovní sestanki, kakršne skuša redno prinašati »Straža v viharju«, se po svoji pridenosti ne morejo šteti med najboljše tovrstno slovensko proizvedno naših dni. Njih namen je predosem ozubujati v mladem rodu zanimanje in veselje do literarnega udejstvovanja. Ne gre jih torej presojati s prestrogim merilom, čeprav smo mnenja, da ta ali oni proizvod že kaže v sebi razveseljive umetniške prvine. Z objavljanjem takih spisov bomo nadaljevali in jim po možnosti pridruževali značilne zglede z dela kakega velikega sodobnega umetnika. Nazadnje pa smo tudi mnenja, da knjižni del vsebino lista le poživlja.

Slovenska zemlja — mati

Dežuje... dežuje...

Hvala Bogu — še sto korakov do prve kočice. Tečem po blatni cesti. Nahrbtnik mi odskakuje in ropoče po hrbtu. Preskakujem grape in mlakuže. Ves blaten sem že. Dežuje...

Tema je in strah me postaja. V čevljih žlobudra. Trese me po vsem životu. Srajca mi je prilepljena na telo. Deževne kaplje drse po licu, kar preko obrvi tečejo. Pod kolonom me tišče mokre nogavice.

Tak stojim pred hišnimi vrati poleg ceste. Med durmi sloni star mož. Neobrit obraz, pogled usmerjen v negotovost.

»Dober večer! Prosim, ali bi lahko pri vas kje spal? Na slami...«

Nič odgovora. Gleda me. Ne vem, ali preiščuje ali pa sploh ne misli. Obraz ima truden, poln trpljenja. Vse tiho...

Gospodovega učenca drag spomin

»In od tiste ure jo je učenec vzel k sebi.« (Jan 19, 27.)

Različni so naslovi, ki z njimi kličejo krščanski narodi Marijo. Italijani ji navadno pravijo Madonna. Francozi jo imenujejo Notre Dame. Nemci jo nagovarjajo: Unsere Liebe Frau. Rusi jo nazivljejo Skoroposlušnica. Hrvatje ji najrajši reko Majka Božja. Slovenci pa jo kličemo z domačim imenom: Marija Pomagaj! To ime izraža zaupanje, ki ni več prošnja, marveč zahteva: Pomagaj! Kakor to razlaga ljudska Marijina pesem: »Saj si obljubila, da boš prosila gori pri Sinu za nas.«

Na kakšno obljubo neki misli slovenska ljudska duša? Pač na ono, ki je najbolj naravna, sicer tiha, vendar mogočna, na videz zasebna, vendar skupna za vse, obljuba, ki se je z njo Bog sam zaobljubil Marijo kot mater človeškemu rodu: ena, glej, tvoj sin! Potem pravi učencu: »Glej, tvoja mati!« Prav poje torej stara romarska pesem: »Ti si moja Mati, jaz sem tvoj otrok.«

Ne moremo razumeti, kako bi se moglo nad tem spotikati zdravo človeško čutenje, še manj verno mišljenje. Skozi vsa stoletja so pri vseh narodih v ljubezni služili zlasti Mariji moški. Že učenci Gospodovi so bili »z Marijo materjo Jezusovo« zbrani v dvorani v Jeruzalemu. Z okrvavljenih sten v katakombah nas že v 2. stoletju pozdravlja Marijina podoba, naslikana z moško roko.

Predržnost in nevednost obenem je, če tako imenovani »primerjalni verski znanstvenik« trdi, da je Marijino češčenje polagoma nastalo in v sv. pismu za to ni utemeljitve. Polagoma je Marijino češčenje naraslo, to stoji; polagoma nastalo, to pa nikakor ne.

Kako lepo misli o Marijinem češčenju protestantovski teolog, znan literarni historik, Vilmar: »Šele po dolgem, dolgem času sem izvedel, kaj pomeni pri katoličanih trikratno zvonjenje zjutraj, opoldne in zvečer. To zvonjenje namreč vabi k molitvi angelskega češčenja. Angelsko češčenje se je v protestan-

tovski cerkvi pozabilo. Vendar vsak še tako strog protestant ga sme pri najboljši vesti ponavljati kakor vsako drugo svetopisemsko besedo. Angelsko češčenje je glas o minuli veličini, ki jo protestantje več ne poznamo. Če pa tako protestant govori, kaj homo tedaj storili mi? Bila bi neverjetna lahkomišelnost, če bi svoje Matere ne častili z veseljem, s pogumom in s ponosom.

Dragi tovariši, le pridimo s težo svojega dela in življenja in ohranimo si ob Marijini strani zdravje, zadovoljnost, zvestobo. V pogledu nanjo se bomo naučili in navzeli spoštovanja do vsega, kar je v ženstvu lepega, velikega in neomadeževanega.

Nam katoliškim Slovencem in posebej nam katoliškim akademikom je danes treba materinske roke, Marijine pomoči. Dve veliki zadevi, dve veliki skrbi nosimo na svojem srcu. Mir med narodi ter mednarodni kongres Kristusa Kralja. Mir med narodi! Če tega miru ne bo, bodo največ škode utrpeli mali narodi. Če se kongres Kristusa Kralja posreči, bo to za nas Slovence največja čast in sreča. Pa druga misel je še tehtnejša.

Zivimo in delajmo v maju za Marijino čast in Ona, naša dobra Mati, bo skrbela in delala za našo čast in srečo. Še nobena Marijina cerkva ni bila postavljena na slovenskih gričih, da se ne bi bila Marija slovenskemu ljudstvu za to izkazala posebno milosti polna in čudovita Mati. Kaj pravimo, nobena cerkev: več moramo reči, nikjer ne stoji noben Marijin oltar, noben Marijin kip, da bi kdo pred njim zastoj pomoči prosil.

To velja, dragi tovariši, tudi za tisto Marijino podobo, pred katero se zaupno zbiramo mi. Kaj vidimo v duhu? Vidimo, kako stopa vsak dan v maju pred Marijin oltar, pred Marijo, sveti oče Pij XII. Za vse, ki časte Marijo z njim vred, prosi: »Z ljubim Sinom nas blagoslovi, Devica Marija!« S pogumom in ponosom za Njo, ki je mogočna Devica, Mati Kristusova!

Nerodno mi postaja tako čakati.

Zadaj nekje šumi v dežju gozd. V hišnem žlebu enakomerno žlobudra voda. Po oknu drse deževne kaplje in si iščejo poti

Od strehe padajo kaplje, ena mi je padla prav za vrat. Toda ne ganem se... Tako čudno mi je pri srcu...

Oditi hočem. Tedaj starec počasi dvigne roko in pokaže na dvorišče. Obrnem pogled za njegovo roko in opazim lestev, ki sega ne vem kam, kajti pretemno je tam zadaj.

Slabo sem spal tisto noč.

Ko sem zgodaj odhajal, je še vedno stal med vrati, ko da se ni ganil od včeraj. Nekoliko starejši se mi je zdel in oči so mu bile še bolj uprte nekam daleč... daleč...

Po štiriurni hoji sem naposled le prispel na vrh Pece. Dan je bil meglen. Megla se je valila pod menoj kakor valovi. V daljavi se je dvigovala Ojstrica ko svetilnik sredi morja.

Na desni: naša Koroška — nevesta, zavita v belo tenčico. Nič ne vidim, kaj je pod meglo, kaj je v naši Koroški. Pa saj ne vidimo tudi, kadar ni megle, morda niti nočemo videti... Vsa mirna je Koroška, objokana — in polna nemih tožb.

Megla se je dvigala vedno više. Spustil sem se proti koči.

Bela steza se vije med travniki in počasi zaide v gozd. Sonce je že visoko... Majhna jasa. V sredi križ, ko da se je zgubil sem noter. Poleg njega stara bukova klop. Cvetje, ki naj bi krasilo Zveličarjeve noge, leži ovelo na tleh.

Vsedem se na klop in se nekoliko pokrep-

čam. Iz nahrbtnika vzamem zemljevid in iščem svojo pot. Uletova kočica — Črna.

Kmalu nato že koračim dalje... Ves sem še zamišljen, ko me zamoti zanimanja vreden fantek. Bos seveda. Hlačke razcefrane. Naravnice seve samo pol, prekrizanih preko prsi. Srajca je bila bolj podobna krpi, v katero briše slikar čopiče, kakor pa srajci. Le s težavo bi človek spoznal njeno prvotno barvo. Na glavi je imel ta dečko klobuk, ki je edini opravljal svojo nalogo — mrda še preveč, kajti bil je tako velik, da mu je pokrival oči. Zdal pa si ga je deček pomaknil više, pa ni nič pomagalo, kajti znova mu je zlezal preko oči.

Ta fantek se je podil za majčkeno kozo, se spotikal ob parobkih, in ko je videl, da je ne bo dohitel — utrgal šop trave — stekel za njo in klical: »Mцена, na, na!« Pa koza ga ni razumela, vsaj videti je bilo tako. Skakala je okoli kakor za stavo. Ko je fantek videl, da ne bo tako nič opravil, je zopet planil za njo. Tedaj je opazil mene. Ustavil se je kakor ukopan in hip nato že odhlačal v hosto. Koza se je ustavila, nekaj časa gledala neumno v gozd, nato pa ucvrla za njim.

Še nekaj minut hoda in bil sem na koncu gozda. Svet je strmo padal. Izza hribčka so se prikazovali tovarniški dimniki. Zrak je postal težek.

Prva polja so bila za menoj. Daleč na polju so stali kmetje in kmetice ter kopali krompir. Mimo mene, po razkopani, slabi cesti je star očaneč pripeljal voz krompirja. Voli so leno vlekli voz...

Sonce je pripekalo... Kmetova čela so se potila... Potne kaplje so padale na suho zemljo in ta jih je strastno upijala...

Slovenski kmet! Slovenska zemlja, zemlja — mati!

A l b. B e l k o.